

Návrat do budúcnosti

Myslíte si, že pátranie po vlastnom rodokmeni je len vyvolávanie duchov? Mnohí z tých, čo to urobili, získali nečakané sebavedomie, inšpiráciu a ich pohľad na život nabral nový smer.

Som omyl prírody alebo som to vizionárstvo zdedil po niekom z otcovej rodiny? Nepochádzame náhodou z Česka či zo Škótska, keď sú naši takí držgroši? Prebil by prapradedko gróf kolegov Ferrari? Na tieto otázky by vám sčasti dokázal dať odpoveď váš rodokmeň. Samozrejme, nemáme na mysli kaleidoskop rodinných historiek, ktorý vám porozpráva Gizi-néni v domove dôchodcov. Ten naozajstný, s vetvami až do 18. storočia vám dnes na Slovensku dokážu zostaviť odborníci, ktorí sa pátraním po rôznych rodových

záznamoch zaoberajú desiatky rokov. Je v tom kus samolúbosti a kus majetníctva, nakoniec, nositeľom rodu a priezviska boli odjakživa muži. Je teda prirodzené, že rodokmene tak akosi automaticky pokladáme za pánsku záležitosť.

Všetky cesty vedú do kostola

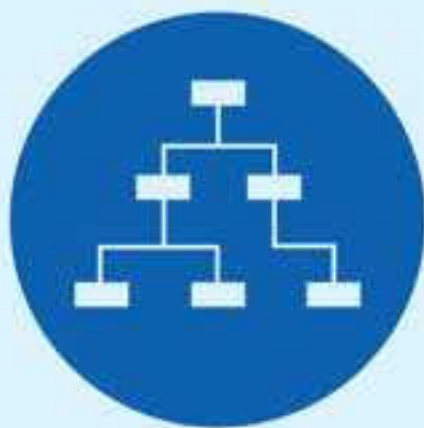
Ak ste sa niekedy pokúšali zmapovať svoju rodovú líniu, určite viete, že to vôbec nie je jednoduché. Rodinní pamätníci obyčajne s istotou potvrdia maximálne prastarých rodičov, ktorí žili približne na prelome 20. storočia, ďalej je to už veľmi nejasné. A práve tam sa ukrývajú najväčšie prekvapenia. „Údaje od roku 1906 dodnes je možné nájsť na matrikách obecných a mestských úradov. Keď sa dostaneme hlbšie do minulosti, záznamy sú uložené v štátnych archívoch,“ vysvetľuje Rado Untermaier z tímu Family History. Všetky cirkevné matriky spred roka 1906 sú totiž uložené tam. Záznamy pri sobášoch, krstoch a pohreboch z 18.

a 19. storočia bývajú často veľmi šťavnaté. V poznámkach sa môžeme dozvedieť, aké remeslo občan vykonával, odkiaľ pochádzal a ako žil. Šťavu im dodával vždy miestny farár, takže ich informačná hodnota závisela od toho, akým bol sociológom a hádam aj špiónom.

RADO UNTERMAIER

Zostavovaniu rodokmeňov a genealógii sa venuje od útlej mladosti. Už na strednej škole pomáhal mame, ktorá pracovala v štátnom archíve, s grafickou úpravou rodokmeňov. Dnes v jeho spoločnosti Family History pracuje tím odborníkov s dlhoročnou praxou v tejto oblasti s kontaktmi na inštitúcie po celom svete. Výstupom ich práce sú rodokmene dokladované dôkazovým materiálom a reprezentatívnym spracovaním v podobe kníh viazaných v pravej koži a nástenných obrazov.

—familyhistory.sk

Jeden rodokmeň, prosím!

Rozsah práce genealógov, ako sa odborníci z tejto profesie oficiálne nazývajú, závisí od požiadavky, ktorú im zadáte. „Stáva sa, že ma klient požiadava, aby som preveril rodinnú legendu. Zaujímá ho, či skutočne pochádzajú z Maďarska, alebo či jeho praprapredok bol zemanom. Vtedy je prieskum časovo obmedzený a často sa identifikuje aj lokalita. V prípade celkového rodokmeňa je práca rozsiahlejšia, a teda aj časovo náročnejšia,“ hovorí Rado Untermajer. Aj v prípade celkového rodokmeňa treba rozlišovať dva postupy. Jedným z nich je rodokmeň „po meči“, znamená to pátranie po otcovej vetve príbuzenstva, kde je jasná línia priezviska. Ak chcete zistiť rodokmeň oboch rodičov, je to dvakrát viac vetiev a pátranie často trvá aj viac ako rok. Podľa skúseností Rada Untermajera sa nájdu aj prípady, ktoré trvajú i niekoľko rokov. Čo môže takto skomplikovať prácu?

Migračné šantenie

Prvým krokom nádejného vlastníka rodokmeňa je zhromaždenie všetkých dostupných vstupných informácií, najlepšie vo forme rodných, sobášnych a úmrtných listov, aspoň po deda. Od nich sa môže pátrať odraziť, pretože na nich sú ďalší predkovia a dátum a miesto ich narodenia. Potom hľadač postupuje od generácie po generáciu, čo znamená dni, týždne, mesiace upreného pohľadu na prehliadač mikrofilmov v archívoch a stovky kilometrov najazdených na miesta pobytu predkov. Seriózny „rodokmeňový náčelník“ vždy vyhľadáva aj všetkých súrodencov predkov, ktorí môžu všeličo spresniť a objasniť. V našej histórii je niekoľko hlavných dôvodov, prečo sa na určitom mieste rodová línia stráca bez stopy. Najčastejším z nich bola migrácia za prácou. Typickým príkladom sú

slovenské banské mestá alebo vysťahovalectvo do Ameriky. „Pracoval som na rodokmeni, ktorého vetvy siahali do tohto obdobia v Banskej Štiavnici. Prichádzali tam muži za prácou a ak sa tam oženili a usadili, v záznamoch sú o nich len fakty, ktoré sami prezradili. Tak isto, ako prišli, mohli aj odísť a nikto nemusel vedieť kam,“ vysvetľuje Rado Untermajer. Aj remeselníci a pastieri zo slovenského vidieka často mali túlavé topánky. Pátrať po ich trase je skutočne náročné. Podobné dobrodružstvá zažívajú pátrači aj so železničiarimi. Zdlhavé býva vypátrať nielen to, na ktorej zastávke vlaku mali potomka, ale niekedy aj miesto úmrtia. „Nie je to neprekonateľný problém, môžeme skúmať matriky okolitých obcí. Stane sa však aj to, že stopa sa skrátka úplne stratí.“

Čierne na bielom

Ľudí hladných po histórii ich rodu vždy poteší, keď sa dozvedia profesiu dávnych predkov. Radosť však býva najväčšia, ak sa v rodine objaví zeman, teda ľudia, ktorí boli ocenení panovníkom za svoje služby. „Podarilo sa nám dokázať jednej rodine šľachtický pôvod po štyristo rokoch a v súčasnosti sa im vrátil erb, ktorý sme aj zaregistrovali na ministerstve vnútra,“ hovorí Rado Untermajer. Ako dodáva, v rodokmeňoch nie je miesto na vymýšľanie a domnienky, všetky zistené fakty by mali byť podložené dôkazovým materiálom, najčastejšie fotografiou z matriky.

Dobre vedieť

Pohnútky, ktoré vedú k túžbe dozvedieť sa viac o svojich predkoch, sú rôzne. Isté je, že pohľad na „strom“, v ktorom sú zachytené detaily o živote dvadsiatich generácií, naplňa každého majiteľa úžasom a spokojnosťou. Väčšinou prinesie odpovede na otázky, mnohým hrdosť a niektorým aj pocit spolupatričnosti s rodinou. Po takom dojímavom flashbacku nám napadne i to, že by sme sa mohli zaujímať nielen o príbuzných dávno minulých, ale aj o tých žijúcich. Aby sa naše deti nedozvedeli o nich len z matriky. Veď ako hovoril Don Corleone, „chlap, ktorý netrávi čas s rodinou, nikdy nebude pravým mužom“. A ten vedel o rodine všetko. ■

SLOVENSKÉ GÉNY

AUDREY HEPBURNOVÁ

Pri mene tejto hereckej ikony sa udával vždy belgický pôvod, no keby ste pátrali ďalej, zistili by ste, že jej stará mama z otcovej strany sa volala Anna Welsová a narodila sa v Kovarciach pri Topoľčanoch. Rodina vlastnila cukrovar, ale keď im vyhorel, odsťahovala sa do zahraničia.

PAUL NEWMAN

Po slovenských koreňoch charizmatického herca vôbec nemusíme pátrať dlho a ďaleko. S našou krajinou ho spája rovno mama Terézia Fecková, rodáčka z dediny Ptičie pri Humennom. Na východe Slovenska žijú jeho príbuzní dodnes.

STEVE MCQUEEN

Ďalší známy rebel dostal meno po otcovi. A ten sa volal Štefan Ihnát, čo ho jasne pripútava k Slovensku. Krajinu svojich predkov však nikdy nenavštívil, pretože s rodičmi nemal práve ružové vzťahy. Keď začala jeho matka piť, otec ho chcel dať na adopciu...

ION BON JOVI

Úspešný spevák je poriadny mix rôznych národností. Z otcovej strany pochádza zo Sicílie, jeho matka má zasa nemecko-ruský pôvod. Ale babka! Elizabeth Bongioviová, rodená Benkovská, sa narodila slovenským prisťahovalcom v Pensylvánii.

JAMIE LEE CURTISOVÁ

Hviezda filmu Halloween má poriadne zložitý rodokmeň. Jej otec, takisto známy herec Tony Curtis, sa civilným menom volal Bernard Schwarz. Toto priezvisko ešte nič nenaznačuje. Jeho mama sa však zaslubodna volala Helena Kleinová a narodila sa vo Vaľkovej pri Poltári. Čiže zhráme to, Jamina babka bola Slovenka ako repa.

